

عضو هیات علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی در گفت‌وگو با پانا بررسی کرد

نقدی بر طرح انتقال پایتخت؛ از مزایا تا مصایب

تهران (پانا) - عضو هیات علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی دلایل و چرایی مطرح شدن مجدد طرح انتقال پایتخت را تشریح کرد و گفت اگر طرح انتقال پایتخت اجرا شود، در شیوه و چگونگی انتقال، انتخاب گزینه‌های مکانی دیگر، پیچیدگی‌های اجتماعی، روانشناختی، اقتصادی و فرهنگی دارد که امر انتقال پایتخت با وجود چند دلیل توجیهی و مهم آن، موجب بروز مشکلات پیچیده، سوء استفاده‌ها و رانت‌ها، سرگردانی و معلق شدن بسیاری از امور خواهد شد که پشیمانی جدی برای مسئولان تصمیم‌گیر خواهد داشت.

علی بیت‌اللهی در گفت‌وگو با پانا درباره مطرح شدن مجدد موضوع انتقال پایتخت اظهار کرد: «موضوع انتقال پایتخت ایران به نقطه‌ای دیگر، در چند بازه زمانی متناوب مطرح و سپس فروکش کرده است. در سال جاری نیز پس از زلزله‌ای که در اردیبهشت ماه در محدوده دماوند، در مجاورت گسل مشاء رخ داد و تهران را لرزاند، مجدداً مطرح و حتی یکی از نهادهای بزرگ نیز اعلام کرد که به‌طور رایگان حاضر است انتقال پایتخت را اجرا کند».

وی افزود: «معتقدم اگر طرح انتقال پایتخت اجرا شود، در شیوه و چگونگی انتقال، انتخاب گزینه‌های مکانی دیگر برای پایتخت و موارد مالی و هدررفت سرمایه، پیچیدگی‌های اجتماعی، روانشناختی، اقتصادی و فرهنگی دارد که امر انتقال پایتخت با وجود چند دلیل توجیهی و مهم آن، موجب بروز مشکلات پیچیده، سوء استفاده‌ها و رانت‌ها، سرگردانی و معلق شدن بسیاری از امور به‌صورت ممتد خواهد شد که پشیمانی جدی برای مسئولان تصمیم‌گیر خواهد داشت».

تشریح دلایل انتقال پایتخت

این مدرس دانشگاه درباره چرایی انتقال پایتخت گفت: «دلایل توجیهی متعددی برای چرایی طرح موضوع انتقال پایتخت می‌توان بر شمرد. مهمترین دلیل، جمعیت بالای شهر تهران نسبت به سایر مراکز جمعیتی شهری است. براساس آمارهای اولیه، تهران حدود ۴۰۰ سال پیش سال دارای ۲۰ تا ۳۰ هزار نفر جمعیت بوده، در سال ۱۲۷۰ شمسی جمعیت آن به ۱۶۰ هزار نفر و در سال ۱۳۱۱ جمعیت آن به حدود ۳۱۰ هزار نفر رسیده است. ادامه روند رشد جمعیتی تهران، در سال ۱۳۱۸ جمعیت شهر تهران را به ۴۲۵ هزار نفر رساند. بر اساس نتایج آخرین دوره سرشماری نفوس و مسکن که سال ۱۳۹۵ انجام شده است، جمعیت ساکن شهر تهران به هفت میلیون و ۶۶۹ هزار و ۳۸ نفر رسیده است. البته جمعیت شناوری را هم باید در نظر گرفت که در روزهای کاری و غیر تعطیل تعداد آن به بیش از ۳ میلیون نفر نیز می‌رسد».

انتقال پایتخت شاید در درازمدت اثری نه چندان محسوس بر روند افزایش ریسک لرزه‌ای بگذارد ولی مسلماً موجب کاهش آن نخواهد شد. با مطرح شدن موضوع انتقال پایتخت به نقطه جدید این سوال به ذهن می‌رسد، آیا ریسک لرزه‌ای آنجا را بالا نخواهیم برد؟

بیت‌اللهی تصریح کرد: «جمعیت بالای کلانشهر تهران، تاروپودی از فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی، نیازمندی‌ها و نیازهایی را شکل داده است که مدیریت آن چالش بزرگی را پیش روی مدیریت شهری قرار می‌دهد».

عضو هیات علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی دومین عامل مطرح شدن موضوع انتقال پایتخت را خطر وقوع زلزله عنوان کرد و گفت: «وجود گسل‌های متعدد جوان، فعال و لرزه‌زا و ریسک بالای لرزه‌های تهران را می‌توان از دلایل مهم طرح انتقال پایتخت برشمرد. علاوه بر گسله‌های اصلی مانند گسل شمال

تهران، گسل نیاوران، گسل لویزان و نیز گسله‌ها؛ زWNJ؛ های احتمالی شمال و جنوب ری که در داخل حوزه شهری تهران امتداد دارند، در اطراف این کلانشهر نیز گسله‌ها؛ زWNJ؛ های لرزه‌زا؛ زWNJ؛ ایی مانند گسل مشاء گسترده هستند که توان لرزه‌زا؛ زWNJ؛ ایی بالای آنها می‌تواند تهدیدی برای ساختمان‌ها؛ زWNJ؛ و ساکنان شهر تهران باشد.؛ raquo&

از آخرین زمین لرزه‌ها؛ زWNJ؛ ای که تهران را تحت تاثیر قرار داده، ۱۸۵ سال می‌گذرد؛ زWNJ؛

وی تاکید کرد:؛ raquo&؛ از آخرین زمین لرزه‌ها؛ زWNJ؛ ای که تهران را تحت تاثیر قرار داده، ۱۸۵ سال می‌گذرد. احتمال داده می‌شود که در آینده، زلزله‌ها؛ زWNJ؛ ای تاثیرگذار در این شهر یا اطراف آن رخ دهد. برای کاهش حداقل تلفات جانی چنین زمین لرزه محتمل، افزایش توان مدیریتی و تاب‌آوری کشور، انتقال پایتخت به؛ زWNJ؛ عنوان یک گزینه مهم مد نظر قرار گرفته است اما اینکه با انتقال پایتخت، به؛ زWNJ؛ عنوان مثال تکلیف ۲۵۰ هزار پلاک واقع در بافت؛ زWNJ؛ های فرسوده تهران چه می‌شود؛ زWNJ؛ به؛ زWNJ؛ درستی تشریح نشده و برنامه؛ زWNJ؛ ای برای آن طرح نشده است و آیا اینکه با انتقال پایتخت، حساسیت توجه به کاهش ریسک لرزه‌ها؛ زWNJ؛ ای در تهران کاسته می‌شود یا نه؛ raquo&؛؟

بیت‌اللهی تصریح کرد:؛ raquo&؛ انتقال پایتخت شاید در درازمدت اثری نه چندان محسوس بر روند افزایش ریسک لرزه‌ها؛ زWNJ؛ ای بگذارد ولی مسلماً موجب کاهش آن نخواهد شد. با مطرح شدن موضوع انتقال پایتخت به نقطه جدید این سوال به ذهن می‌رسد، آیا ریسک لرزه‌ها؛ زWNJ؛ ای آنجا را بالا نخواهیم برد؛ raquo&؛؟

عضو هیات علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی سومین دلیل طرح انتقال پایتخت را ترافیک شهر تهران عنوان کرد و گفت:؛ raquo&؛ افزایش سالانه ۱۵۰ هزار خودرو بر تعداد خودروهای عبوری در تهران که عددی بیش از ۴ میلیون را شامل می‌شود و این تعداد بدون در نظر گرفتن موتورسیکلت‌ها و خودروهای پلاک شهرستان است، ظرفیتی حدود ۶ برابر ظرفیت معابر شهر را بر تهران تحمیل و ترافیک سنگینی را بر آن حاکم کرده است. بدیهی است که عامل مهمتر در بار ترافیکی تهران را خودروهای تک سرنشین رقم زده است. چنین وضعیتی از بار ترافیکی، تهران را در جز ۱۰ شهر آلوده تهران قرار داده است که در این میان نباید از کیفیت نازل آلاینده‌ها؛ زWNJ؛ نیز غافل بود.؛ raquo&؛

بیت‌اللهی گفت:؛ raquo&؛ داده‌ها؛ زWNJ؛ های مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که در شهر تهران روزانه بطور متوسط ۱۷ میلیون رفت و آمد وجود دارد و سالانه ۷۲۶ هزار تن آلودگی تولید می‌شود و مهمترین منبع آلاینده‌ها؛ زWNJ؛ نیز منابع متحرک موتوری است.؛ raquo&؛

این استاد دانشگاه افزود:؛ raquo&؛ بنابراین آلودگی هوا و ترافیک سنگین یکی از دلایل مهم برای موجه جلوه دادن طرح انتقال پایتخت قلمداد می‌شود. موافقان این توجیه، با هدف رفع مشکلات آلودگی هوا و ترافیک، انتقال پایتخت را به؛ زWNJ؛ عنوان راه حل طرح می‌کنند که به؛ زWNJ؛ نظر می‌رسد این راه حل جوابگو نباشد بلکه انتقال و توسعه آلاینده‌ها؛ زWNJ؛ به نقطه؛ زWNJ؛ ای دیگر هم خواهد بود. به؛ زWNJ؛ جای انتقال پایتخت و هزینه‌ها؛ زWNJ؛ های هنگفت آن، آیا بهتر نیست طرحی جدی برای ارتقاء کیفیت خودروها، ارتقاء سطح خدمات حمل و نقل عمومی، گسترش اصولی مترو و سوق دادن استفاده کنندگان خودروهای شخصی به استفاده از ناوگان حمل و نقل عمومی، تدوین و بطور جدی هم اجرا شود؛ raquo&؛؟

ضرورت شفاف‌سازی درباره طرح انتقال پایتخت

وی تاکید کرد:؛ raquo&؛ طرح انتقال پایتخت ایران را می‌توان کلان‌ترین و مهم‌ترین طرح ملی قلمداد کرد و لذا شایسته است، طراحان این طرح در خصوص چگونگی اجراء آن توضیحات کافی و روشنی ارائه دهند. اگر منظور از انتقال پایتخت، انتقال وزارت خانه‌ها؛ زWNJ؛ و سازمان‌ها؛ زWNJ؛ و شرکت‌ها؛ زWNJ؛ های دولتی بزرگ و مادر است، لازم است توضیح داده شود که احداث ساختمان‌ها؛ زWNJ؛ ایی برای این منظور و تدارک زیرساخت‌ها؛ زWNJ؛ ایی مورد نیاز آنها با کدام بودجه و سرمایه‌ها؛ زWNJ؛ ای و با چه میزان از آن، اجرا خواهد شد.؛ raquo&؛

بیت‌اللهی تصریح کرد:؛ raquo&؛ تجربه‌ها؛ زWNJ؛ ای عملی ما نشان می‌دهد که گاه، چگونگی و شیوه اجرای یک

طرح، نسجیده و عجله و ZWNJ ای می ZWNJ شود که نتیجه ZWNJ ای به جز پشیمانی در بر ندارد. بسیار مهم است که در اجرای طرح کلانی مانند انتقال پایتخت، شیوه و جزئیات تا آخرین مرحله، از نظر فنی، برنامه زمانی، مشکلات و سختی های کار تا انتها بدرستی مورد توجه قرار گیرد. raquo;

پارامترهای مهم در مکان ZWNJ یابی انتقال پایتخت

مدیر گروه زلزله مرکز تحقیقات مسکن و شهرسازی در پاسخ به اینکه قرار است پایتخت به کجا منتقل شود، گفت: «چالش های ZWNJ ترین بخش از طرح، نقطه ZWNJ ای است که قرار است پایتخت جدید کشور ایران باشد. نقطه هدف باید مشکلاتی مانند آلودگی هوا و ترافیک، جمعیت بالا و خطر زلزله را نداشته باشد یا در سطحی باشد که با انتخاب آن محل به ZWNJ عنوان پایتخت و افزایش ناگهانی جمعیت، قیمت زمین، هجوم دلال ZWNJ ها، افزایش بار ترافیکی و... خود به معزل جدید دیگری تبدیل نشود، ضمن اینکه معضلات تهران هم که سر جای خودش باقی خواهد ماند. raquo;

به ZWNJ ای انتقال پایتخت و هزینه ZWNJ های هنگفت آن، آیا بهتر نیست طرحی جدی برای ارتقاء کیفیت خودروها، ارتقاء سطح خدمات حمل و نقل عمومی، گسترش اصولی مترو و سوق دادن استفاده کنندگان خودروهای شخصی به استفاده از ناوگان حمل و نقل عمومی، تدوین و بطور جدی هم اجرا شود؟

این مدرس دانشگاه درباره پارامترهای مهم در مکان ZWNJ یابی انتقال پایتخت گفت: «شرایط اقلیمی و آب و هوایی مناسب، منابع آبی کافی و شرایط زیست محیطی مناسب، مرکز در محدوده کشوری، تراکم جمعیتی پایین، خطر زلزله پایین، وجود پتانسیل محیطی و زیر ساختی مناسب برای توسعه و شرایط اجتماعی و ایمنی و پدافند غیرعامل را باید مد نظر قرار داد. raquo;

عضو هیات علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی تاکید کرد: «در مکانیابی پایتخت کشور، مسلم است که با هدف جلوگیری از ایجاد ناحیه با تمرکز جمعیتی مشابه تهران، باید سعی شود فاصله مناسب از مراکز با تراکم جمعیتی رعایت شود، ضمن اینکه از همان مراکز جمعیتی هم نباید نقطه انتخابی خیلی فاصله داشته باشد که مشکلات حمل و نقلی و تحمیل هزینه های ناشی از آن را به بار داشته باشد. raquo;

بیت الهی گفت: «از نظر لرزه ZWNJ خیزی باید گفت که به ZWNJ جز در مناطق کویری ایران مرکزی و حاشیه غربی جلگه خوزستان بطور کلی گسله ZWNJ های لرزه ZWNJ زا و و زلزله ZWNJ های متوسط و بزرگ در گستره سرزمینی ایران پخش شدگی دارند. وقتی از یک گسل دور می شویم به یک گسل دیگر نزدیک می شویم. بر اساس نقشه پهنه بندی خطر، چنین بنظر می رسد که برای انتخاب منطقه ای نسبتا کم خطر، زون لرزه زمین ZWNJ ساختی سندج-سیرجان، از جنوب شرقی اصفهان تا میاندوآب در آذربایجان ZWNJ غربی که در سوی شرقی ایالت لرزه خیز زاگرس و به ZWNJ موازات ارتفاعات زاگرس در راستان شمال ZWNJ غرب ndash جنوب ZWNJ شرق گسترده شده است، گزینه مناسبی باشد. raquo;

وی تاکید کرد: «با در نظر گرفتن شرایط اقلیمی و نیز خصوصیت مرکزیت نسبی، بنظر می رسد تنها گزینه مناسب از نظر لرزه خیزی و خطر زمین لرزه زون شمالی همدان بعد از بافر ۵۰ کیلومتری اطراف همدان باشد که بررسی های جزئی تر معرف مشکلات منابع آب و زیست محیطی است. علاوه بر خطر زلزله، فرونشست زمین پهنه های وسیعی از استان هایی مانند اصفهان، کرمان، یزد، خراسان رضوی، قم، جنوب و جنوب غرب استان تهران، سمنان، دشت فامنین همدان را تهدید می کند، استحصال بیشتر منابع آب زیرزمینی در هر کدام از این مناطق موجب شتابان شدن نرخ فرونشست زمین خواهد شد که باید در انتخاب محل برای پایتخت جدید مد نظر قرار گیرد. raquo;

بیت الهی گفت: «مکان جدید پایتخت باید پهنه ای مناسب از نظر آب و هوایی، منابع آب، تمرکز جمعیتی، خطر زلزله باشد با توجه به الزامات زیرساختی و امکانات اولیه برای پایتخت شدن یک نقطه، هزینه سرسام آور و زمان ZWNJ بری بمراتب بالائی برای تحقق امر انتقال پایتخت طلب می کند. معتقدم به ZWNJ ای اجرای چنین طرحی هزینه بر و سنگین و زمان ZWNJ بر که ممکن است در شیوه اجرا هم مطلوب و مورد انتظار نیز نباشد، پیشنهاد می ZWNJ شود تلاشی جدی برای زیست پذیر بودن و رفع مشکلات پایه ZWNJ ای تهران صورت بگیرد چون به ZWNJ نظر می ZWNJ رسد که این طرح راحت ZWNJ تر، سریعتر و کم هزینه ZWNJ تر خواهد بود. raquo;